

Манойло Н.Г.,

доцент Навчально-наукового інституту права та політології,

доктор філософських наук, доцент,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

ДЕСТРУКТИВНІ НАСЛІДКИ ЕВОЛЮЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС

Постановка проблеми. Філософська культура спілкування вимагає чіткого визначення основних понять, які в ньому будуть використовуватись. Зважаючи на обрану тему, відразу ж зазначу, що деструктивний вплив штучного інтелекту на політико-правову сферу суспільного буття людини, як не парадоксально, закладений в її сутності як природно-біологічної й водночас соціокультурної істоти. Природне – це об’єктивне у всіх своїх проявах. Натомість соціокультурне значною мірою відображає її суб’єктивно-індивідуальні особливості. Природне у вигляді законів у взаємодії неорганічних об’єктів проявляється лінійно. В органічному рослинному світі вже проявляються певні відхилення, адже природне середовище не є постійно незмінним. Ще більші відхилення властиві представникам тваринного світу, різноманітні види якого, будучи носіями нервових клітин, нервової системи, особливо ж центральної НС, не просто взаємодіють між собою в постійній боротьбі за існування й виживання, вдосконалюючи відповідні для цього навички та змінюючи природне. Так зароджується універсальна різноманітність, яку можна назвати формуванням суб’єктивності й, відповідно, суб’єктності в такі й постійно конкурентній ситуації. Людина, будучи продуктом еволюційних змін *природних* видів і форм буття, наділена свідомістю, яка дозволяє їй діяти *ціле*покладально, *ціле*спрямовано. Що вимагає від неї, з одного боку, пізнання законів природи в їх особливих проявах в різних життєздатних

екосистемах, з іншого, враховувати ті норми співжиття, які також об'єктивно склались до її появи у світ. Більше того, кожна окрема людина сформована як мікрокосм, подібний макрокосму. Це ускладнює її життєвий шлях великою мірою відповідальності. Справді, будучи особливою у своїй специфічності *природною індивідуальністю*, вона зобов'язана стримувати свою життєву суб'єктивну енергію тими вимогами, які накладають на неї універсальні закони природи та *штучно* створені норми суспільного буття. Отже, *природне* можна й потрібно визначати як прояв об'єктивного в людському організмі, а *штучне* як прояв людської суб'єктивності й, таким чином, суб'єктності найперше в суспільному житті. Оскільки людина, людство загалом, не витримали такого іспиту, штучне як індивідуальне, суб'єктивне й суб'єктивістське досить виразно проявляє себе в сфері організації суспільно-політичного й політико-правового життя. Причому, задовго до появи штучного інтелекту як продукту, отриманого інформаційно-технологічними засобами в останні десятиліття. Природний як збиральницький спосіб суспільного життя був створений самою культурою ускладнення його форм. «Гріхопадіння» настало з початком переходу до економічного життя на основі Труда як батька багатства, при цьому матінка-Природа з плином часу стала фактично жертвою подібної суб'єктивної штучності, надто ж від сильних вольовим, далеко не розумним характером правителів, які, до того ж, як зазначив А. Тойнбі, визнаються видатними *«штукарями»*, на яких виховують нащадків. З одного боку, це спонукало людей до пізнання законів природи; але, з іншого, призвело до створення штучного політико-правового інституту управління, яким стала держава. Арістотель стверджував, що потреби в ній не має або Бог, або морально нерозвинені люди, які, тут він послався на авторитет Гомера, «тільки й хочуть воювати». Тобто, він позитивно оцінював інститут держави як управлінський, а не як владно-примусовий. Що можливо, як і у Платона, за умови, що управлінський процес буде здійснюватись на основі застосування об'єктивних законів розуму як прояву загальних, об'єктивних, внутрішньо-

необхідних, сутнісно незмінних і постійно повторюваних усталених взаємозв'язках в системі координат «людина – суспільство», «суспільство – природа», «людина – людина», «людина – держава» та різні держави. Тому й визначив право як мірило і водночас критерій справедливості. Саму ж людину визначив як політичну істоту, яка розуміє необхідність держави як управлінського правового інституту.

З позицій, так би мовити, «чистого» від суб'єктивності розуму, така позиція має своє виправдання. Оскільки ж розум кожної людини завжди «не чистий», а вражений вродженою індивідуальною суб'єктивністю, його здатний визначити штучний артефакт, якому закладена відповідна інформація й цільова програма. Людина ж, навіть найвидатніша, не здатна настільки абстрагуватись від властивої їй також суб'єктивності, запропонувати суспільству повну об'єктивну адекватність законів природи, тим паче законів, прийнятих людьми щодо впорядкування суспільних відносин та ефективного гуманістичного управління за їх використання. Що стосується переважної більшості людей, то, згідно прадавнього життєвого спостереження, вони діють за правилом: «лінь-матінка раніше за нас народилась», на що звертали увагу філософи усіх часів. Тому стали користувачами, а в політико-правовому сенсі інертними. Адже право обирати владу їм фактично дароване далекими попередниками, а користуватись досягненнями пристроїв III цікаво, адже не потрібно напружуватись і вправлятись у «муках мислення» (Г. Гегель), як і входити «у внутрішню небезпеку філософії» (М. Гайдеггер).

Політичний і правовий наслідок такої відчуженості людей як індивідів, їх числа, їх штучності, яка пишається своєю самістю, адже лукаві владні людці закликають їх «бути самими собою» без врахування того, що саме це означає, якраз і призвів до того стану, що сучасна епоха характеризується боротьбою демократії та автократії. Причому, невідомо, що, врешті-решт, переважить і переможе.

Безпосередньо зазначена об'єктивно властива кожній людині суб'єктивність у сфері політичного життя призводить до постійного прояву

назовні не розумності, а нерозумності. Звідси й визначення Е. Мореном людини в якості *homo sapiens est homo demens – розумний безумець*. Звідси, вже починаючи з античної доби, постійні зміни форм правління в державах. Звідси ж і постійні суперечки як між пересічними людьми, яким складно знайти спільний знаменник як продукт пізнавального мислення у своїх навіть самих буденних судженнях, так і між видатними мислителями. Звичайно, можна стверджувати, що в таких суперечках і дискусіях народжується істина. Проте також народжується і війна, якщо політики беруть певні теоретичні міркування мислителів за основу управління державами та вироблення правових норм. Чи не тому в наш час фактично ігноруються ними як очільниками держав норми не лише національного, але й міжнародного права. Прикладів цьому безліч як відносно країн з нібито усталеною політико-правовою демократією, так і тим більше тих, які лише декларують у своїх Конституціях свій демократично-правовий статус. Однією з головних причин такого стану є підпорядкованість державного управління партійним суб'єктивним організаціям, майже абсолютна більшість яких в Україні створені штучно, а тому інтелектуальний потенціал їх членів поза межами найвищих сенсів політичної філософії і філософії права. Більшість у владних законодавчих органах не може прийняти усталені норми управління соціумом.

Ось таке бачення штучного інтелекту я пропоную поважній аудиторії. Сумнівів в його – інтелекту – штучності майже не виникає.